

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna peti-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administraciji) in ekspedicija na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvo je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati veljajo:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr.
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji veljajo:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr.
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan veljajo 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izvenredno delje in praznike, ob 1/6 popoldne.

Šolsko vprašanje na Švajcarskem.

Švajcarsko ljudstvo je zavrglo pred kacimi 8 meseci brezbožno šolsko postavo. A to radikalec ni zbegalo, ampak le zmordilo jih je, da sedaj postopajo le bolj prekanjeno. Šolsko postavo so zavrgli katoliki in verni protestantje, a veliko je takih, ki so sicer glasovali zoper to postavo, ker se jim vidi preveč centralistična, ki pa sicer ne marajo za versko šolo. No, sedaj pa hočejo radikalec le-te poslednje pridobiti zá-se. Ker te postavbe niso mogli zveznemu parlamentu vriniti, hočejo to poskusiti v vsakem kantonu posebej, sedaj v tem sedaj v drugem okrožji, ker ta postava ima mnogo posameznih določeb.

Pred vsem so pa sedaj padli na zasebne šole in na prosta učiteljska semenišča. Schenk je naravnost hotel uničiti te zavode, a prehudo so se tukaj dotaknili zvezne vstave, zato so padli. Vendar posameznim kantonom je pa to lahko, da kljubujejo tem zavodom, ali njih stanje obtežujejo, kar le moči.

Katoliških in protestantskih zasebnih šol je več na Švajcarskem, so pa tudi 4 prosta semenišča, katoliško v Zug, tri protestantska v Schiers (Graubünden), Oberstras (Zürich) in Bern. Ti zavodi se vzdržujejo s prostovoljnimi doneski protestantov in katolikov brez državne podpore. Tisti pa, ki vzdržujejo te zavode, morajo plačati visoke davke za vzdrževanje državnih učiteljskih. Državna učiteljska so osnovana povsod po političnem radikalstvu. Duh, ki tam veje, se prikaže iz njih glasila, ki se zove švajcarska „Lehrer-Zeitung“, oznanjuje tam goli ateizem (brezboštvo) in leto za leto zasmehujejo katoliško cerkev in verne protestante.

Sad tacega učiteljskega izobraževanja tudi prav žalostno dozoreva, pred vsem v tako hvaljeni kulturni državi Aargau, ki ima vzgledno semenišče v Wettingen. Ni je države na svetu, ki bi imela toliko kaznjencev izmed mladih učiteljev kakor ravno Aargau. V kaznilnici v Lenzburg sede taki „izobraževalci ljudstva“ zaradi bankerota, sleparstva vsake vrste in posebno zaradi zločinstev, katerih radi ne imenujemo.

Duh, ki prinaša tak sad, naj se mladim učiteljem vcepi, iz namena se ponavlja boj zoper privatna učiteljska, tako ukazuje besnica. Prvi je napadal katoliške šole vzgojilni svetovalec Klein v Basel-u, ker je nasvetoval, naj se odpravi tamošnja katoliška šola. Stvar še ni razsojena. Napad je očiten, prav nič prikrit, dasiravno namreč zmerna stranka v Basel-i napreduje, bode pa vendar javalne v večini, kedar pride nasvet Klein-ov na glasovanje.

Vlada v Solothurnu je bila brž pripravljena nasledovati jo. Branila je namreč očetu, da bi bil pustil otroke podučevati v zasebni šoli, dasiravno je bil oče pripravljen, svoje otroke še posebno pustiti k izpraševanju. Taki napadi na osebno prostost starišev se vendar malokje goče v monarhičnih državah, kakor se to zgodi pri ljudovladi v Solothurnu.

Oglasili so se potem gojenci iz Solothurna, ki so katoliški učiteljski seminar v Zugu izvrstno dovršili, k izpraševanju, da bi dobili učiteljsko pravico v Solothurnu. Zavrnili so jih kar naravnost, rekoč, da se v državnem semenišči v Solothurnu dosti učiteljev izobraži. — Tretji v zvezi je kanton Bern. Ljudstvo je tam sklenilo vstavo pregledati. Obe stranki, dosedanja vladna stranka in nadepolna ljudska stranka, se pripravljata za volitve v vstavni svet. Prva

je sprejela po nasvetu sedanjega ravnatelja za vzgojo, Gobert-a, v svoj program: „Hočemo imeti edinstvo v državnih šolah, učeniki se imajo izobražiti le v državnih semeniščih.“ S tem je proglašen državni šolski monopol in pokopana je svoboda pri učenju. Seveda je treba čakati, ali kanton Bern sprejme to načelo v svojo prihodnjo vstavo.

Čudo, ako izostane Thurgav in ne pristopi ti zvezi. In tako pojde naprej, ker beznico (ložo) nje članovi in pridruženici, katerih je veliko več, kakor ljudstvo ve, in ki so v državnih službah, vsigdar zvesto ubogajo in poslušajo. Kdor pa še dvoji nad taktiko, ktere se hočejo poslužiti pri šolskem vprašanju, ta naj bere glasilo učiteljstva in njega pokroviteljev v visokih krogih, naj vzame v roko „Lehrer-Zeitung“, ta pove golo resnico, pa še včasih kaj več zblekne, kar nje patronom ni po volji.

„Lehrer Ztg.“ namreč kar naravnost pravi, država naj bi zatrla prosta semenišča, vladam v Aargavu, Thurgavu in v Bernu naravnost svetuje, naj ubogajo zgled Solothurna in naj ukažejo, da javno službo dobe le učitelji, ki so sprašani v državnih semeniščih. Tako se najlože ugonobé privatna učiteljska. Ravno tako naj bi odpravili šolske sestre. Zvezni svet naj izda postavo: Le taki učitelji in učiteljice smejo umeščeni biti, ki so bili izobraženi na učiteljskih, ktere priznava švajcarska zveza. Tako bi najprej prišli do smatra; ni dvomiti, da radikalna stranka dela na to. Le bati se je, da bi kaj ne dosegla, ker sedaj kos za kosom rešujejo šolsko postavo po svoje, a Schenk je hotel meseca novembra l. l. to doseči na en mah.

Ali ni to čudno! Vse kliče, vse govori o svobodi, zaradi nje morajo nehati vse nekdanje pravice. Hribe predirajo, reke premestijo, da

Listek.

Popotne črtice.

„Na Kras toraj! Morebiti skale gledat?“ — Tako me nagovori prijatelj, ko vidi, da se pripravljam na pot.

Ne boj se, mu odgovorim, da bi se dolgočasil; vsaki kraj ima svoje posebnosti, svoje prijetnosti in neprijetnosti, svojo solnčno in senčno stran; tako tudi Kras. Sicer ne bom hodil po tužni Istri, tudi ne po posameznih, raztresenih vaseh, ampak šel bom naravnost v paradiz Krasa — v Tomaj. Če bi tukaj tudi družih prijetnost ne bilo, dosti vabila za me je že to, da v tem paradizu biva drag in zvest mi prijatelj, kterega obiskati je moj glavni namen.

V takih okoliščinah na vreme in lepo okolico človek toliko ne porajta, saj tudi v sobi na kratko odmerjeni čas hitro mine. Če je pa še vreme lepo in okolica krasna, potem čutiš

skoraj rajsko veselje na strani blazega odkritosrčnega prijatelja.

Po prijetni vožnji izstopim v Sežani, vzamem enega pred kolodvorom stoječih voznikov ter se peljem naravnost v Tomaj. Voznik je bil jako zgovoren mož; le o teranu mi je pripovedoval; od njega sem zvedel, da najboljši rase v Tomaju in okolici, da ga pa letos skoraj nič pridelali ne bodo, ker je toča dvakrat vse potolkla. Imenoval mi je tudi celo vrsto posestnikov, ki terana veliko pridelujejo in še v zalogi imajo. Mož je gotovo vaje vinske kupce voditi k prodajalcem. Nisem ga motil v njegovi zgovornosti, ker bil sem zamišljen v krasno okolico.

Res, prav lepo leži Tomaj, oddaljen uro hodá od Sežane. Prijazno gledajo lične hišice izmed dreves, nastavljene ob hribu, kterega vrh kinča lepa cerkev. A bolj ko sem se paradizu Krasa približeval, bolj sem se čutil prevaranega. To naj se imenuje paradiz? Mrzla burja mi je pihala nasproti, hiše v resnici niso tako lepe, kakor se od daleč vidijo prijetne,

kamna je povsod na kupe, pota po vasi slaba in še marsiktero pomanjkljivost bi zamogel navesti, ktera paradizu ne pristije, v katerem bi vse moralo popolnoma biti. Najbolj žalostno pa je bilo pogledati trto. Jagode so bile odbite ali vsaj ranjene in posušene; prav malo je bilo zdravih videti. Žalostno za ubožno ljudstvo in za — prijatelje pravega terana!

Memo šole gredé zapazim lepi napis: Veri in omiki. Pozneje sem enaki napis tudi brai na šoli v Vipavi. Res, za šolo bolj primerne napisa si ne morem lahko misliti. Šola mora imeti verski značaj; na podlagi vere mora se omika širiti; na vero se mora omika operati. Omika in elegansa brez vere je lupina brez jedra. Šola naj bi značaje odredila, naj bi srea zlahtnila in s čednostmi kinčala, a to brez verskega poduka ni mogoče. Kakor nas vsakdanja skušnja uči, brezveren omikaneec le na lastno korist gleda in obrača po vetru svoj plajšč. Omika sama na sebi tudi človeka nikdar od strast in hudobij ne odvrtačuje, ampak dela

bi se kupčija svobodno razvijala, le prostost posameznega človeka hočejo vklemiti v tako tesne spono, da bi še toliko svobode ne imel, da bi otroke po svoje vzgojeval in podučeval. — Državna šola ne more z nejavno tekmovali drugače, da se poslednja zatare! To je liberalna svoboda — na jeziku, v resnici pa najhujša sužnost, ki deva prepričanje pod zapoved.

Politični pregled.

V Ljubljani, 11. sept.

Avstrijske dežele.

Stoletnica rešenja Dunaja se povsod v zlasti po Dunaji slovesno praznuje. V stolni cerkvi sv. Štefana se je obhajal spomin s tridnevnic, ki se je začela v petek popoldne. — Iz stolne cerkve je vihrala velikanska zastava z mestnimi barvami. — V nedeljo ob 10 v grško-vzhodni cerkvi pri sv. Trojici slovesna služba božja z zahvalno pesmijo. V ponedeljek ob 10 pa je bila pri Šotih slovesna črna maša za grofa Starhemberga, župana Liebenberga in za vse, ki so se vdeležili hrabre brambe Dunaja l. 1683. — Pri sv. maši je bil navzoč G.-M. baron Koller in več drugih vojaških častnikov, župan Uhl in več srenjskih svetovalcev. Na rakev Starhemberga so položili lavorov venec. — V Tulnu, kjer je kralj Sobieski prevzel poveljništvo, so pričeli obhajati spomin 8. t. m. Mesto je bilo z zastavami okinčano. Poljski odsek za to svečanost je poudaril mestu sliko krakovskega slikarja Elije, ki predstavlja vhod kralja Sobieskega na Dunaj, župan Uhl je s hvaležnostjo prejel to sliko.

Ob istem času, ko stoletnico praznuje tudi **Dunaj** s vršenjem mestne posvetovalnice, kateri bodo slovesno sklepni kamen, kakor praviijo, vložili. V ponedeljek ob 11 dopoldne v magistratni dvorani je mesto slovesno izročilo zlate častne verižice županu dr. J. N. Uhl-u in namestnikoma Prix-u in Steudl-u. Prvomestnik odseka A. R. Maresch je pozdravil župana in namestnika s toplimi besedami, ter je prosil, da bi sprejeli ta častni dar kot znamenje ljubezni meščanov do mesta. Prebralo se je potem vstanovno pismo in župan je odgovoril prvomestniku, da bodo župani dunajskega mesta in njih namestovalci nosili to častno darilo ob slovesnostih kot znamenje časti, s katerimi je Dunaj okinčal predstojništvo občine. Potem prosil navzoče, naj podpirajo srenjsko predstojništvo, da bode moglo izvršiti nalog, ki ga še čaka, in s tem se bode postavil spomin, ki bode pričal o požrtvovalnosti dunajskih meščanov do njih mesta.

Koroški deželni zbor. V seji 7. t. m. je govoril poslanec Mayer v ginljivih besedah o žalostni osodi, ki je zadela Podklošter (Arnoldstein) in okolico. Ogenj je tudi grad po-

končal, tako da so se morali uradi izseliti. Govornik se spominja dobrotljivosti presvitlega cesarja in prosi deželnega predsednika, da naj to zahvalo dežele naznani vzvišenemu prestolu. Dalje prosi deželni zbor, da naj smatrajo pozidanje tega grada kot deželi koristno in stavi nasvet: C. kr. deželna vlada naj se naprosi, da sprosi pri c. kr. poljedelskem ministerstvu, da se grad „Podklošter“, ker so spodnji prostori še popolnoma sposobni, na novič pokrije, ako se pa ima vse zidanje podreti, naj se varno postopa, da se ne bode poškodovala vas in cerkev, ki je pod gradom. Nasvet se je izročil deželnemu odboru. — Včeraj 10. t. m. je bila zopet seja.

V Brnu se narodnjaki živo pritožujejo čez vladni krog in deželni šolski svet, gledé otvorenja slovanskih šol v Brnu. Za teden dni naj se že šolsko leto prične in niti najmanjši priprave se ni še v tem obziru storilo. Ako bi se stvar zopet letos zavlekla, spisali bodo Brnjani spomenico na Nj. Veličanstvo, ker edino pred prestolom nadjajo se pravice še dobiti.

Kolikor bi človek danes sodil, se nam **fakcijskih levčarjev** šest let še ni bati, da bi zopet na krmilo prišli, ako bode to sicer še kedaj sploh mogoče! Ako je vest o ponovljeni nemško-avstrijski zvezi istinita, je nam ravno ta vest poročstvo, da se pri nas še dalje sedanji, vsem narodom pravični vladi državno krmilo ohrani. Taaffejeva vlada prišla je leta 1879 meseca avgusta za krmilo in avstro-nemška zveza bila je prvi sad nove vlade. In od takrat koraka naša notranja politika soglasno se našo zunanjo. Bismark je to previdel in — oklenil se je Avstrije, kajti vsaka država je le tedaj mogočna in močna, ako njena notranja politika soglasno postopa s zunanjo. Ako se ne motimo, prišli so menda ravno pri poslednjih ministerskih konferencah na Dunaji tudi Madjari do spoznanja, da se svojim židovskim liberalizmom ne bodo nikamor prišli, da jim je ravno tako, kakor nam, pred vsem konservativne vlade, ki bo vsem narodom, Hrvatom, kakor Rumuncem, Madjarom kakor Nemcem pravična, — potreba. Le tako bode mogoče iztirani madjarski državni voz zopet na pravi tir spraviti. Da je resnično, kažejo nam hrvaške demonstracije o rojstvu najmlajše nadvojvodinje v Laksenburgu, ko so po Zagrebu črno-zolte zastave vihrale. Ali si morejo Madjari bolj jasnega odgovora želeti?

Tridentinska hranilnica v južnih Tirolih je ukrenila svoj rezervni zalog v italijanski renti naložiti (res modro in avstrijsko!), kar je pa vlada zabranila.

„Ung. Post“ se naznanja 10. septembra iz **Zagreba**: Noč je bila mirna, izvzemši nekaterih preprirov in neredov. Mesto je danes tako, kakor sicer. Mir je zavarovan, ker so se meščani zavezali, da hočejo zdržati mir in strogo postopati zoper kalenje miru in na-

biranje. Iz dežele dohajajo nepovoljne vesti. Vojakov so poslali v Sadin, Samobor in Vrabče. Prisilno iztirjanje davkov so ustavili, in s tem je po nekterih krajih pojenjal nemir.

Iz **Szegedina**, 10. septembra. Glavni odsek za vravnaje slovesnosti pri sprejemu presvitlega cesarja je imel včeraj zborovanje. V odseku je župan in 500 udov, razdelili so se v pet pododsekov, ki so začeli tukaj delovati.

Iz **Libove**, 10. septembra. Prijeli so dva kmeta iz Virge, ktera dolžé, da sta umorila grofa Nolde. (Kakor znano, je bil Nolde zavratno umorjen, ker v ti deželi je skrivna zarota zoper nemške posestnike, malo boljše, kakor na Irskem zoper Angleže.)

Vnanje države.

Italijanska ošabnost. Komité, ki se je na Laškem v podporo ponesrečenih na Ischiji sestavil, sklenil je, denarjev, ki se bodo po Francoskem v ta namen nabrali, ne sprejemati, zaradi zasramovalnega članka, ki ga je Rochefort proti Humbertu pisal.

Iz **Rima** se naznanja, da bode laški minister za vojno zahteval izrednega izdajka za vtrdbo pomorskih krajev. — Laška vlada je poslala posebno komisijo, profesorja na vseučilišči v Padovi: Turazzo, poslanca Cavaletto, in vladne zemljemerce Lanziani-ta, Rapaccioli-ta in Spadon-a, da pregledajo in pretuhtajo vravnave avstrijske pri reki Adiždi (Eč), da se bodo dela, ktera misli izpeljati laška vlada, na svoji zemlji, vjemala z avstrijskimi. — Avstrijska vlada je začela vravnovati tek pritokov, ker iz pritokov sestaja velika reka, in pristranski pritoki največ prenarejajo strugo.

Iz **Ciriha**, 10. septembra. Zbor švajcarskih delavcev je sklenil, zvezni svet naprositi, da bi predložil tudi drugim državam nasvete o mednarodni tovarniški postavi.

Iz **Dorpata**, 10. septembra. V soboto zvečer je začelo goreti v kleti vseučilišča, kjer se drva shranjujejo, našli so tam papir in bombaž v petrolej pomočen. Tudi na drugih krajih v mestu so zažigali. (Dorpat je rusko mesto v Livoniji).

Iz **Odese**, 10. septembra. Da se dopolni posadka v Usuri, je šlo včeraj 20 častnikov in 800 vojakov po vaporeji v Vladivostak (v Kavkaski deželi).

Na Irskem „liga“ zopet deluje. Tamkaj so imeli sedaj žetev in na neki grajščini skušali so 40 delavcev ostrupiti, ker niso hoteli dela popustiti. Dva sta umrla, 38 jih je hudo obolelo.

Severna „**Pacific**“ železnica od atlantiškega do tihega morja preko severne Amerike je bila v pričo nemških gostov otvorena.

Izvirni dopisi.

Z Dobrove, 9. sept. Pri nas se obhaja od Vnebovzetja do sladkega imena Marije božja

ga le bolj zvitega in premetenega. Za srečo ljudstva, za blagor države je neobhodno potrebno, da ohranijo šole verski značaj, da so zlasti tudi učitelji možje, ki svoje verske dolžnosti spolnujejo in se kršanskega življenja ne sramujejo. Žalibog da naši šolski listi, menda nekterim učiteljem na ljubo, v verskem oziru zmerom bolj blede ter „farblos“ postajajo. Čast tomajskemu gospodu nadučitelju, ki je oni napis naredil in ki po njem pri mladini tudi deluje.

Zeló mi je tudi dopadlo, ker na Krasu otroci in odraseni ptujca prav prijazno pozdravljajo. Na Kranjskem še ni povsod prodrla ta lepa navada. Dokler otroci šolo obiskujejo, še pozdravljajo učitelja in kateheta, kakor hitro pa iz šole ostanejo, menda iz napéne sramožljivosti, še več pa iz napuha, pozdravljanje opuste. Kako lepo bi bilo, če bi splošno pozdravljali, ne le otroci, ampak tudi odraseni, posebno take, katerim smo čast in hvaležnost dolžni. Postrežljivost, ponižnost in dvorljivost

vsacega kinča, ga dela ljudem prijetnega in ljubeznjivega. Mene je zmerom veselilo, če so me v ptujih krajih pozdravljali; gotovo to tudi vsacega veseli. Imel sem od tacih ljudi posebno dobre misli in za umne, ter sem jih više cenil. Delajmo na to, da se bodo ljudje prijazno pozdravljali — prijaznost nikoli ne škoduje — nam vsem bo to v čast.

Tudi cerkve na Krasu so naredile na me dober vtis. Nisem pričakoval, da bi bile toliko snažne. Posebno pri sežanski in tomajski farni cerkvi se vidi, kako vneta sta v. č. g. župnika za lepoto hiše božje. Sežanska cerkev se mi za toliko faro še zmerom premajhna zdi. Gotovo mi pa č. duhovniki na Krasu ne bodo zamerili, če rečem: ego vero censeo, vse umetne, zastarele cvetice v peč! Ta okajena in obledela nesnaga ni za altar; ni grjega, kakor star „pušele“, ki je popolnoma zoper-naturno narejen; veliko lepši je prazen altar, kakor take metle na njem. Ako se že umetne cvetice rabijo, naj bodo kolikor mogoče po

naturi narejene, kakor da bi rastle. Sicer naj bi se v cerkvi rabile le žive cvetice, kar je na Krasu toliko lože, ker imajo večidel kamenite altarje, katerim mokrota in vlažnost ne škoduje. Pa tudi lesenemu altarju ne bo škodovalo, če se postavite dve posodi z živimi cveticami ob straneh tabernakeljna na menso; saj več ni potreba. Kje bo pa cerkovnik žive cvetice dobil? Gotovo so v vsaki fari nekatere dobre duše, ki imajo veselje do cvetice; te naj bi ob sobotah jih nekoliko donašale in se tako Bogu v čast rabile. Delajmo pri vsaki priložnosti na to, da bodo dobili ljudje pravi okus, da bodo zmeraj bolj spoznali, kaj je res lepo, da namreč ni lepo tisto, kar je pisano in vpije, ampak kar je snažno, naravno, če tudi priprosto.

Vlak me je pripeljal potem v Gorico. Vgnjezdil sem se v gostilnico (v hotelu) „Drei Kronen“, kterege bi sicer vsakemu priporočal, če bi ne bilo po mostovžih toliko ostudnih in pohujšljivih podob. Bi se ne dala ta nesnaga odpraviti? — V cerkvi sv. Ignacija sem bil

pot. Veliko romarjev zahaja k ti lepi na prijaznem hribčku stoječi cerkvi. In kaj bi tudi ne vabilo pobožnega romarja na prijazno Dobrovo? Dolina dobrovska je lepa, okinčana z zelenimi travniki, z rodovitnim poljem, obdana in okrožena od mičnih gozdov. Kako lep sprevod iz Ljubljane na Dobrovo, posebno ako jo kreneš po stezicah sredi cvetečih travnikov in hladne prijetno šumljajoče vodice, mesto po prašni cesti. Pa pravi romar ne gleda na to, da bi občudoval zunanjo lepoto; ne, da bi iskal posvetne zabave, njemu je drug namen, božja pot, da ondi očisti svojo dušo grešnega prahu, da se ondi okrepča z angeljskim kruhom in se utrdi za boj, za pravo krščansko življenje, ki ima toliko nevarnosti med vedno bolj in bolj kugi enako razširjajočim se liberalizmom in indiferentizmom. In velečastiti gospod župnik se res prizadeva, da postreže romarjem v tej zadevi. In ta božja pot se zadnje leta nekako bolj povzdiguje, skoro vsako leto prihaja večje število romarjev. Bog daj, da bi še bolj cvetela, da bi še več sadu donasala! — Pa žalibog tudi nekaj žalostnega moram poročati. Zadnje angeljsko nedeljo so se fantje stepli kakih 10 minut od Dobrove, na Švici. Prišli so skupaj iz dveh far, dobrovske in topolske. Bila je med njimi stara mrznja, staro sovraštvo. Vže nedeljo po sv. Petru in Pavlu so se hoteli v Dvoru pri Polh. gradu pretepati, ali žandarji so bili nekako zabranili. In sedaj zadenejo skupaj. Trije so bili dobro ranjeni, enega so pripeljali v nezavesti v bolnišnico. Od kod li to, vprašam, da se čedalje bolj širi divjost, pretepanje med našimi fanti? Kje bodeš dobil vzrok? Kje drugod kakor v „šnopsu“. Vsled tega postajajo tako divji, tako strastni, tako neusmiljeni. V resnici, koliko hudega je že provzročil ta peklenski šnops! Koliko zemljišč pokončal, koliko duš umoril, koliko jih telesno spridil! In kako se razširja ta smradljiva pijača! Koliko se je pisalo, govorilo, modrovalo, kako v okom priti ti kužni boleznini, enako se razširjajoči strupeni pijači! A storilo se ni ničesa? In če se ne bode nič storilo, kam bomo pa še prišli? Kje bodo slovenski korenjaki? Ne bode jih več. Mesto korenjaških slovenskih mladenčev videti bo le pritlikovec, mesto cvetočega obraza blede, propadlo lice — in mesto modrih, nadarjenih glav, tumpce in buteljne. Žalibog, v resnici tako daleč bode prišlo! Naj bi vendar uže visoka vlada enkrat

se resno lotila tega dela in rešila to za celo državo silno važno vprašanje.

Izpod Št. Lovrenške gore. — Vže imamo prav jesenske dneve. Kar je zadnji dež pomočil, je zginila vročina in zjutraj in zvečer vže gleda človek, da bi kaj bolj gorkega na-se dejal.

Otavo smo letos prav lahko spravili, vreme je bilo izvrstno, da se je dobro posušila, in tudi še precéj se je nakosilo. No, letos ne bode tako hudo za živinsko krmo, ko lansko leto. Pa tudi poljski pridelki dobro kažejo, da se bomo vže za zimo preskrbeli. Sadja pa, kakor je naš kraj znan v tej zadevi, letos nimamo veliko; nekako žalostno je pogledati, ko drevje stoji jeseni brez sadu; pa kaj hočemo, vsaj ga je bilo lansko leto veliko. Pa še nekaj, dragi bralec. Ako ti je znan naš kraj (to ni daleč od Ljubljane), in če si hodil pred 20 ali recimo tudi le 10 leti po naši dolini, videl si gosto zaraščene gozde, lepe, ravne visoko smreke, močne hraste, da je bilo veselje gledati; ali kako se boš prestrašil, ako od onega časa nisi bil v našem kraju! Kje so oni gozdi? Odkod te goličave? Odkod ti skalnati robovi? Ali je res tu nekdanji kraj ali se motim? Ne predrugi, res je, res! Prav nič se ne motiš. Vprašaj moža, kako to, da so ti-le hribi vsi prazni, da se po teh-le robovih toliko kamenja vidi? Včasih ni bilo tako. In hudomušni mož ti odgovarja: Vsaj veste, da se svet vrti, in sedaj se je tako zavrtil, da so k nam mesto dobro obraščenih gozdov prišli ti-le skalnati robovi. Tako je, tako. — Aha, si misliš, svet se vrti, in si se tudi vrtil, ko si te-le gozde uničeval in po grlu pognal.

Da v resnici ne vem, kaj ljudje mislijo, da gozde tako izsekavajo, ali so jih pa že izsekali, da skoraj ne dobiš poštenega lesa. Naj bi prišel ogenj, skoraj bi ne mogli dobiti potrebnega lesa za poslopja. Prav je, da kdor ima dobro zaraščene gozde, da jih izsekuje, da prodaja odraščeno drevje, posebno če mu denarja potreba. Pa misliš, da naredi tako? Ne, zmeni se s kakim kupcem za celi prostor, celi breg. Ta pride, poseka večje in manjše drevje vse brez razločka, da ostane goličava. Ni li to nespametno, hudobno? In ko bi mladi les kaj veljal? Skoraj zastoj se dá. In ko bi skrbel, da bi kaj nasadil, da bi se drugič zarastlo! Mar mu je; da je le evnek

pa vino ali žganje in vse je prav. Ali bode morebiti še za-se potreboval lesa, kaj bodo njegovi otroci začeli, ko ne bode lesa, vse to mu nič mar. In kolika škoda za polje! Znano je, da veliki gozdovi zadržujejo nevihto, da se voda vstavlja in bolj polagoma s hribov v raven vré; ako je pa vse posekano, grmi voda po gorskih žlebovih z vso silo v dolino, odnese, kar je še dobre zemlje, vali kamenje, pesek v ravnino in kolikrat zasuje polje, ali ga stori vsaj nerodovitnega. Da, v resnici, v tem obziru se ljudje ne dajo podučiti, in slavna vlada bode morala začeti resno postopati zoper opustošenje gozdov, da zabrani še večjo škodo, da reši ljudstvo še večje revščine.

Z Bleda, 10. septembra. Sprejmi ljubi „Slovenec“ nekoliko vrstic od mene. Znano je, da je o Malem Šmarnu največi shod pri Materi Božji na Jezeru. Tudi letos je priromalo iz Kranjske, Primorske, Koroške in Štajarske dežele tolikošna množica ljudi, da Bledci ne pomnijo tacega. Že v petek dopoldne so prihajale trume ljudi, ter zvečer postala na otoku tolikošna gnječa, da se je človek le s težavo mogel preriti. Ladja za ladjo prihajala je obložena z romarji, in hitro zopet odpljula, da je druge prinesla. Ob šestih zvečer so bile pite litanije z blagoslovom, pri katerih je ljudstvo kakor iz enega grla odpevalo: „Na jezer' stanuješ — V nebesih kraljuješ; — O prosi Marija, Le prosi za nas!“ — V resnici lepe besede, in koga bi ne ginilo od srca prihajoče petje! Po opravljenih litanijah je ostalo mnogo ljudi na otoku, drugi pa so se prepeljali na drugo stran, da so si poiskali prenočišča. Mali zvon je neprenehoma pel, in zdelo se mi je, da kakor vdarjajo zvona glasovi na moje uho, ravno tako puhti molitev zbranega ljudstva pred prestol nebeške Kraljice. Izmed ljudi, ki so ostali na otoku, so nekteri v cerkvi med molitvijo in prepevanjem sv. pesem prebedeli vso noč, drugi pospali in podremali okrog cerkve na prostem pod milim nebom, in zopet drugi se vozili po jezeru med popevanjem lepih pesmic. Noč je bila lepa, jezero mirno, kajti le lahki vetrič je vzbujal pluskajoče valčke. Drugi dan, na praznik Materne Božje že pred prvim duhovnim opravilom, ki se je pričelo ob 6. uri, je pristopila velika množica pobožnih romarjev k mizi Gospodovi. Spovedovali so štirje gospodje, z vso marljivostjo in požrtvovalnostjo. Ob devetih je bila

pri petih litanijah; mislim, da bi naši Cecilijanci kar zbežali, če bi slišali to laško muziko. — Prepričan sem se tudi, da so odlični narodnjaki v Gorici čuda dobro podučeni o političnih in cerkvenih razmerah po Kranjskem; vidi se, da pridno prebirajo naše časopise in da so tudi sicer v zvezi z veljavnimi možmi. Zeló obžalujejo, da se Kranjci za nje tako malo brigajo, in tako malo na Goriško zahajajo, kjer bi se osebno o tamošnjih razmerah podučiti zamogli. Prav zeló bi bilo želeli, da bi „Slovenec“ dobival več dopisov iz Goriškega in tržaške okolice. Poštni voz me je potem odpeljal proti Vipavi. Podal sem se v tih samostan kapucinski pri sv. Križu. Tu so me čast. očetje kapucini z znano gostoljubnostjo sprejeli ter mi dovolili nekoliko oddihljeja. Kako se pač človek pokrepča na duhu in telesu v mirnem, Bogu posvečenem kraju, oddaljenem od posvetnega hrupa.

Sveti Križ leži na prostem hribčku, iz kterega je jako lep razgled skoraj po celi vipavski dolini. Mestice je revno. Velikanski

grad grofov Attemsov se je še le v sedanjem stoletju zapustil; vse, kar je le količkaj vrednosti imelo, se je iz njega pobralo, tako, da je sedaj že popolna razvalina. Velika nadloga za mestice je pomanjkanje vode. Tudi kapucinski samostan s cerkvijo vred je bil jako zapuščen in v slabem stanu; letos pa so ga tako lepo popravili in osnažili, da je veselje v njem bivati. Cerkev samostanska je popravljena, kakor da bi bila na novo zidana. V nji so vsi altariji prenovljeni, križev pot je nov, leca nova; vse je priprosto, pa okusno narejeno. Notranjo popravo je izgotovil g. Š. Ogrin, tudi križev pot je prav lepo naredil in sv. Frančiška (porcijunkula) na stropu v presbiteriju. Gospoda Ogrina prištevam našim boljšim slikarjem in menim, da ga po Kranjskem le premalo poznamo. Izučil se je podobarstva in potem delal v Benedkah, v Rimu in na Dunaju tudi v slikarstvu; povsod, kjer dela, hvalijo njegovo vstrajnost in poštenost. — Le še nov tlak je cerkvi potreben, potem bo delala vso čast samostanskemu predstojništvu.

Preživel sem še nekoliko prijetnih ur v prijaznem vipavskem trgu in se potem odpeljal proti Postojni; odtod me je hlaçon pripeljal naglo na dom. Vesel se sedaj domá spominjam kratkega popotovanja in srce mi je polno hvaležnosti do prijateljev za njih prijaznost in ljubezen. Bog jih živi!

Vsem svojim tovarišem (učiteljem in profesorjem) priporočam o počitnicah — potovanje, namesto druge zabave. Človek spoznava čedalje bolj svojo lepo slovensko domovino; se vnema bolj in bolj po prijateljih za svoj poklic ter tako najde tudi marsikteri biserček za svojo ljubo mladino, če človek le zijalasto po svetu ne lazi. Konečno, dragi potovalci, pa tudi ne pozabite gredoč delati za „Slovenca“ z jezikom in peresom in delati zanj po vrnitvi domá. Tako polnite njegove predale in hasnete lahko mnogo tudi njegovim čitateljem. Tako se spoznanje domovine in omika ljudstva širi in vsestransko koristi. Vivat sequens!

tako zvana „gosposka maša“, h kateri pride največ tukaj bivajoče gospode, in ob desetih se je pričelo veliko duhovno opravilo z asistenco, pri katerem je sv. mašo služil č. g. dr. Janez Svetina. Koliko je bilo romarjev, se ne more natančno vedeti, ampak vsakrati lahko sodi po tem, da jih je bilo ogromno število, ker se jih je po prvem duhovnem opravilu prepeljalo na drugo stran čez petdeset večih ladij, po drugem pa čez šestdeset, in vendar je nosila vsaktera ladija trideset do štirideset ljudi. Popoludne je bilo živahno gibanje na Mlinu, kjer je vselej ta dan tudi sejm. Vsakrati si je hotel nekaj „odpustkov“ nakupiti, da bi jih nesel domu, ter obdaroval in razveselil z malimi darovi svoje prijatelje. Veseliti je moralo slehernega, da se je vse tako mirno vršilo, da vkljub tolikošne množice ljudi ni bilo najmanjše nerednosti. In ko je večer razgrnil svoje temne peruti po zemlji, postalo je vse tiho, kajti „podi“, na katerih se je prejšnja leta plesalo, in kateri so dajali povod mnogoterim nerodnostim, so bili zaprti, in ljudstvo se je tiho in mirno razšlo proti svojemu domu.

Domače novice.

(V Alojznico) sprejeti so v III. razred tile učenci: Anton Bulovec iz Radoljce, Janez Uvetek iz Bohinske Bistrice, Karol Jaklič od Višnje gore, Alojzij Gregorič iz Loškega potoka, Gregor Pečjak iz Hinj, Tomaž Rožnik iz Horjula, Janez Kulavec iz Mehovega, Janez Starec iz Velikih Lašič, Alojzij Stroj iz Kroke; v IV. razred pa: Anton Cestnik iz Čemšenika, Viktor Fabjani iz Žužemberka in Janez Toporiš iz Tržiča.

(Začetek srednjih šol.) Na ljubljanski gimnaziji se sprejemajo učenci na novo vstopivši 13. in 14. sept. Sprejemne skušnje so 15. sept. zjutraj ob 8 pismene, ustmene popoludne. — Bivši učenci se oglašajo 15. sept. Leto se začneja 17. sept. — Na realki se zapisujejo učenci 13., 14., 15. in 16. Slovesna sv. maša je 17. t. m. — Na možkem učiteljski se zapisujejo gojenci in učenci 13., 14. in 15. dopoldne, a na ženskem gojenke in učenke iste dni 13., 14. in 15. popoldne. Za sprejem na učiteljske se tirjajo predmeti meščanske šole, starost 15 let itd.

(„Glasbena Matica“) prične s 15. dnem t. m. svojo šolo v ljubljanske čitalnice prostori. Poduk bo v igranju na glasovirji in goslih, plača od vsacega učenca in učenke po 1 gl. na mesec. Oglasiti se je tam 13. t. m. popoldne od pol dveh do pol treh.

(Živinski somenj) se večeraj ni posebno obnesel; živine ravno ni manjkalo, pač pa kupeev, posebno ker so unanji ta pot izostali.

(Preskušnje za ljudske učitelje in učiteljice) prične se v Ljubljani 22. oktobra, oglasiti se je po postavnem potu do 15. okt.

(„Brenclj“ št. 17) prišel je na svitlo večeraj in prinesel marsikomu kaj mikavnega.

Razne reči.

— Cesarjev dar. Za pokopališče v Beli peči (Weissenfels) na Gorenjskem, kterege so morali napraviti občani po vradnem ukazu, darovali so presvitli cesar 300 gl. iz svojega.

— Medveda vstrelil je 6. t. m. Janez Pečjak z Vrhpolja v novomeškem okraju v turšici. Zver je bila stara osem let in tehtala 2½ centa. Pravijo, da se tam okoli klati še medvedka z mladiči.

— Zgodovinsko razstavo dunajskega mesta odprl bode 12. sept. cesar sam, ko se bode položil svršnik (Schlusstein) na dozidano novo mestno zbornico.

— Požar na Dunaji. V soboto zvečer je zločinec zažgal na Tabru na Dunaji. Gorelo je staro poslopje na Tabru šte. 10. Poslopje stoji na prostem, podirajo ga in hočejo postaviti tam novo zidanje. Star les je bil tam nakopičen, kar se hipoma posveti ob 12 in 30 minutah izpod tega lesa, in vse je bilo h krati v ognji. Od dveh krajev so prihiteli z brizgalnicami. Zgorelo ni drugega, nego kar je bilo lesa tam nagromadanega od 250—300 gold. vrednosti. Ob 4 zjutraj so odšle požarne straže.

— Ljudje so videli zločinca, ko je hitel proč od lesa, kjer je s slamo zažgal. — Nad Dunaj so prišli hudi časi! — V nedeljo 2. t. m. je gorelo v „Rossau-Lände“, kjer je pogorelo več od 100.000 seženj drv, koliko pa še stavbenega lesa! Ko bi ne bil začel dež liti ob 1 čez ponoč, Bog zna, koliko bi bilo še zgorelo! Isto noč je gorelo na drugem kraji, kjer je gorela slama in mrva, z veliko silo so ogenj zadušili, čez dva dni potem je zgorelo skladišče dragega lesa, kar so po požaru v nedeljo z veliko silo obvarovali, je sedaj vse ogenj pokončal. Tolažili so se dosihmal, da se je ogenj po nesreči zatrosil, a pri zadnjem požaru na Tabru pa vse jednoglasno trdi, da je bilo zažgano. Grozne čase smo čakali, v sredi mest se nahajajo, se sprehajajo največi sovražniki imenja in premoženja. Strahovito je kaj tacega slišati, vsakemu se nehoté vsili vprašanje, ali to storé posamezni zločinci, ali njih cela tropa.

— Cesar v Lincu. Pri letošnjih vojaških vajah v Lincu so bili cesar sami navzoči. Škadron dragoncev se zapodi po krasnem deteljnem polju in cesar gledajo za njimi. Kmet, čegar deteljo so ravno konjska kopita neusmiljeno teptala, nekaj časa tudi gleda, ko se mu pa detelja vendar preveč smili, vbere jo naravnost k cesarju ter jim dokazuje, da to vendar ne gré, da bi mu dragonci drago deteljo kar tako-le hudomušno poteptali. Cesar so kmeta potrpežljivo do konca poslušali, segli v žep ter mu za deteljo petdesetak podarili. Kmetovalec ga je vesel spravil ter se zanj spodobno zahvalil in odšel.

— Za opekarje. Rumunska vlada razpisala je natečaj za 100 milijonov komadov opeke, ktere potrebuje za gradbo mesta preko Donave na železnični progji Črna voda — Küstendje. Opeko treba napeljati v petih letih. Dunajski bankirji mislijo dovoz prevzeti in v to svrhu opekarne na Rumunskem napraviti.

— Velika povodenj je po zahodnji Srbiji, kakor poročajo telegrami, nastala zaradi deževja.

— Bistroum. Narednik (feidwebel) novaku: „Kaj boste naredili, kadar stojite za drevesom na straži in od daleč sovražno patrolo zapazite?“ Novak: „Na drevo se bom skril.“ Narednik: „In na kaj morate paziti?“ Novak: „Da ne bom dol padel!“

Telegrami „Slovenca“.

Dunaj, 10. sept. Časnik „Moniteur de Rome“ objavlja papeževo pismo z dne 30. avgusta do nadškofa dunajskega o priliki praznovanja osvobojenja od Turkov. Papež hvali avstrijsko duhovščino, da se te slavnosti vdeležuje, in povdarja, da je osvobojenje zahvaliti se v prvi vrsti prizadevanju papežev in složnosti krščanskih oblasti z njimi. Na koncu blagoslovi papež cesarja, njegovo presvitlo rodovino in vse cesarstvo.

Zagreb, 10. sept. Pretekla noč je bila sploh mirna. Po zunanem po mestu vse navadno. Mestjani si prostovoljno prizadevajo vsak nepokoj zatreti. Vojaščina postopa prav spravljivo in vljudno. Po deželi je iztirjevanje davkov vstavljeno, kar tudi k vpokoju pomaga.

Dunaj, 11. septembra. Razkritje spominjske ploše na Kahlenbergu sijajno, vdeležilo se je mestno starešinstvo, zastopniki ubogih, načelniki vradov, na Dunaji živeči potomci junakov z l. 1683, umetniki, pisatelji, moški pevski zbor itd. Županovemu slavnostnemu govoru je vse burno ploskalo.

Krakovo, 11. septembra. Mesto je praznično okinčano. Po črni maši za Sobieskem in poljskimi vojaki pokladale so deputacije vence in cvetlice na sarkofagu Sobieskovem. Pri otvorjenji zgodovinske razstave je deželni maršal v svojem govoru povdarjal civilizatorični pomen osvobojenja Dunaja: junaški čin Sobieskijev priča o živo potrebni skupnosti poljskega naroda z zapadno deželo.

Umrli so:

5. septembra. Jera Vidie, gostija, 83 let, Kravja dolina št. 11, slabost.

7. septembra. Tomaž Jančar, na Gradu št. 12, pljč. otrpnenje. — Frančiška Spacek, stavčeva hči, 15½ ure, Marija Terezija cesta št. 10, slabost. — Olga Hohn, 4 mesece, Stari trg št. 24, atrofija. — Marija Samuel, hišna posestnica, Florijanove ulice št. 18, hromota.

V bolnišnici:

1. septembra. Jakob Chlumecky, pilosek, sušica.
2. septembra. Marija Oberstar, gostija, 66 let, srčna napaka.

5. septembra. Marija Polajnar, postrežnica, 61 let, pljuč. tuberkuloza. — Anton Dimic, delavec, 38 let, krvotok na pljučih.

Eksekutivne dražbe.

13. septembra. 3. e. džb. pos. Janez Hude iz Milj (Mühldorf), 4899 gl. Rudolfovo. — 1. e. džb. pos. Janez Klemene iz Jakobovic, 4455 gl. Logatec. — 1. e. džb. pos. France Šmlidek iz Regerče vasi, 2790 gl. Rudolfovo.

Dunajska borza.

10. septembra.

Papirna renta po 100 gl.	78 gl. 05 kr.
Sreberna „zlatá“ renta, davka prosta	78 „ 35 „
4% avstr. zlatá renta, davka prosta	99 „ 25 „
Papirna renta, davka prosta	92 „ 85 „
Ogerska zlatá renta 6%	119 „ 10 „
„ „ 4%	87 „ — „
„ papirna renta 5%	85 „ 65 „
Kreditne akeije	160 gl. 290 „ 20 „
Akeije anglo-avstr. banke	120 gl. 106 „ 50 „
„ avstr.-ogerske banke	834 „ — „
„ Lãnderbanke	105 „ 60 „
„ avst.-oger. Lloydá v Trstu	645 „ — „
„ državne železnice	321 „ — „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	230 „ 25 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	107 „ 40 „
„ Ferdinandove sev.	104 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 120 „ 25 „
„ „ 1860	500 „ 133 „ 30 „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 167 „ 80 „
„ „ 1864	50 „ 167 „ — „
Kreditne srečke	100 „ 168 „ 50 „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 20 „ — „
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	104 „ 25 „
London	120 „ 05 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 67 „
Francoski napoleond.	9 „ 51 „
Nemške marke	58 „ 50 „

Prodaja knjig po dražbi.

Po dovoljenji mestne okrajne sodnije v Ljubljani bode zapuščina (knjige) 2. maja t. l. umrlega župnika zgornjetuhinjskega, č. g. Janeza Smole-ta,

24. septembra 1883

od 9. do 12. ure, in če treba, od 3. do 6. ure popoldne pri c. k. notarji dr. Fr. Voku v Križankih, za vsako ceno po dražbi prodana.

(1)